

Temanotat

Marokko – ID-dokumenter

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos rapporter og temanotater er basert på opplysninger fra både åpne og anonyme kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder.

Informasjonen som blir lagt fram i rapportene og temanotatene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos rapporter og temanotater er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

© Landinfo 2016

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgata 33 A

Postboks 8108 Dep

N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70

E-post: landinfo@landinfo.no

www.landinfo.no

SUMMARY

The note provides a general description of the procedures pertaining to the registration of events (birth, marriage, divorce, death) with the National Population Register in Morocco. Furthermore, the note describes the issuance of various ID documents, both in Morocco and at the Moroccan embassy in Norway. The note also discusses the possibility of minors to obtain ID documents. Finally, the note assesses the notoriety of Moroccan ID documents.

SAMMENDRAG

Notatet beskriver i generelle trekk rutinene for registrering av hendelser (fødsel, ekteskap, skilsmisse, død) i folkeregisteret i Marokko. Notatet beskriver videre søknadsprosedyrer for ulike ID-dokumenter og sivilstatusdokumenter, både i Marokko og ved Marokkos ambassade i Norge. Mindreåriges muligheter til å skaffe seg ID-dokumenter tas særskilt opp. Det blir også gjort rede for noen hovedtrekk ved marokkansk forvaltning, og det gis til slutt en vurdering av marokkanske dokumenters notoritet.

INNHold

1. Innledning	6
2. Organisering av folkeregistrene	7
2.1 Marokkansk byråkrati.....	7
2.2 Administrativ inndeling.....	8
2.2.1 Vest-Sahara	8
2.3 Administrasjonsspråk	8
2.4 Navneskikker	9
2.5 Omfang av folkeregistreringen.....	9
2.6 Mulighet for å oppholde seg i Marokko uten ID-dokumenter over tid	10
2.7 Kort om fødselsdato i dokumenter	10
3. Immatrikulering ved marokkansk utenriksstasjon	10
3.1 Legalisering av dokumenter	11
4. Registrering av hendelser i folkeregisteret og utstedelse av attester	11
4.1 Fødsel	11
4.1.1 Etterregistrering av fødsel.....	12
4.1.2 Barn født i Norge av marokkansk(e) foreldr(e).....	12
4.1.3 Fødselsattest.....	12
4.1.4 Utskrift av registrerte opplysninger i folkeregisteret	13
4.2 Død	13
4.3 Ekteskap og skilsmisse	14
4.4 Familiebok.....	14
5. Elektronisk nasjonalt ID-kort	15
5.1 Søknadsprosedyre fra Marokko.....	15
5.1.1 Søknadsprosedyre for mindreårige	16
5.2 Søknadsprosedyre fra Norge	16
6. E-pass	16
6.1 Søknadsprosedyrer fra Marokko	16
6.1.1 Søknadsprosedyre for mindreårige	17
6.2 Søknadsprosedyrer fra Norge	17
7. Mindreårige	18
7.1 Barn uten kjente slektninger	18
7.2 Barn født utenfor ekteskap	19
8. Bostedsattest	19
9. Statsborgerskap	20
9.1 Statsborgerattest	20

10.	Utreisekontroll og ulovlig utreise.....	21
11.	Vurdering av marokkanske dokumenters notoritet	21
11.1	Korrupsjon.....	21
11.2	Ekte ID-kort og pass med uriktig innhold	22
11.3	Falske dokumenter.....	23
12.	Referanser	24

1. INNLEDNING

Temanotatet tar for seg prosedyrer for utstedelse av de viktigste ID- og sivilstatusdokumentene i Marokko.

Prosedyrer for utstedelse av ID-dokumenter er et stort felt som det vanskelig kan gjøres utførlig rede for innenfor rammene av et temanotat. Notatet er derfor ikke uttømmende, men inneholder informasjon som utlendingsforvaltningen har etterspurt over tid. Informasjonen i notatet har derfor hovedsakelig relevans for forvaltningen.

Notatet tar spesifikt opp mindreåriges mulighet til å skaffe seg ID-dokumenter. Bakgrunnen for at mindreårige nevnes spesielt, er blant annet utlendingsforvaltningens informasjonsbehov i forbindelse med saker som involverer enslige mindreårige asylsøkere.

Marokko er et emigrasjonsland. Av en befolkning på rundt 34 millioner innbyggere, befinner et sted mellom fire og fem millioner marokkanere seg i utlandet, de fleste av dem i Europa, i tillegg til personer med marokkansk opprinnelse og/eller med dobbelt statsborgerskap. Marokkanske myndigheter tilbyr denne gruppen ulike konsulære tjenester gjennom sine utenriksstasjoner, herunder landets ambassade i Norge. Notatet går derfor kort gjennom søknadsprosedyrer og annen relevant informasjon vedrørende registrering av personopplysninger og søknad om dokumenter gjennom Marokkos ambassade i Norge.

Informasjonen i dette notatet kommer hovedsakelig fra åpne kilder, særlig nettsidene til marokkanske myndigheter. Ettersom informasjonen hovedsakelig er på arabisk og fransk, har Landinfo likevel funnet det hensiktsmessig å samle den viktigste informasjonen i et temanotat.

Landinfo har gjennomført flere informasjonsinnhentingsreiser til Marokko (2011, 2013, 2014 og 2015) og dokumentutstedelse har vært ett av temaene som regelmessig har blitt tatt opp på reisene. Informasjonen som har blitt innhentet i Marokko har blitt supplert med informasjon om søknadsprosedyrer fra Norge fra den marokkanske ambassaden.

I dette temanotatet gjøres det rede for regelverk for registrering i folkeregisteret og utstedelse av ulike ID- og sivilstatusdokumenter. Gjennom årene har Landinfo fått tilbakemelding fra ulike brukere om at regelverket tolkes forskjellig av ulike myndighetsinstanser, og ikke alltid følges i praksis, verken i Marokko eller ved utenriksstasjonene, og at mange har støtt på byråkratiske problemer i sin kontakt med myndighetene. Landinfo understreker derfor at notatet beskriver rutiner og prosedyrer slik de fremkommer i regelverket og gjennom kildene, og ikke nødvendigvis hvordan regelverket håndheves i praksis i den enkelte sak.

2. ORGANISERING AV FOLKEREGISTRENE

Folkeregistreringen og utstedelse av dokumenter reguleres i loven om folkeregistrering av 2002.¹ Folkeregistrene er underlagt både juridisk og administrativ kontroll. Det finnes et fødselsregister og et register over dødsfall. Andre opplysninger skrives inn i marginen på fødselsregistreringen. For ytterligere opplysninger om registerføringen, vises det til loven (Lov om folkeregistrering 2002).

Det finnes et folkeregistreringskontor i hver kommune, i arrondissementer i byer, samt ved Marokkos utenriksstasjoner, til sammen 2176 folkeregistreringskontorer med 12 000 ansatte (PNCT 2015). Det finnes altså folkeregistre over hele det marokkanske territoriet, også i områder med spredt befolkning.

Det finnes ikke et sentralt folkeregister i Marokko. For å få kopi av ulike dokumenter, som for eksempel fødselsattest, må marokkanske borgere, med noen få unntak, ta direkte kontakt med folkeregisteret hvor vedkommende er registrert.

Imidlertid har den nasjonale sikkerhetsmyndigheten (Direction Générale de la Sûreté Nationale, DGSN), underlagt Innenriksdepartementet, en base som dekker rundt 31 millioner av Marokkos 34 millioner innbyggere (24 millioner dataregistrerte fingeravtrykk og ytterligere 5 millioner registrert på papir). Den tekniske kvaliteten på basen er, ifølge konsulær kilde c (møte i Rabat november 2015), god.

I Marokko kan man klage på administrative vedtak, herunder vedtak fattet av folkeregisteret, til en institusjon som kalles al-Wassit (den het Diwan al-madhalim fram til 2011). Institusjonen kan sammenlignes med sivilombudsmannen i Norge.

2.1 MAROKKANSK BYRÅKRATI

Marokko var fransk (og spansk) protektorat fra 1912 til 1956, og har videreført mange aspekter ved fransk statsforfatning og administrasjonsskikk. I dag sameksisterer fransk forvaltningstradisjon med elementer fra den opprinnelige marokkanske tradisjonen med stadfestelser fra offentlig protokollfører (*adoul*).²

Marokkansk byråkrati er tungrodd, uforutsigbart og sendrektig, og utgjør en evig kilde til frustrasjon for befolkningen. Marokko er et dokumentland, og befolkningen forventes å ha dokumentasjon på alle tenkelige forhold. Dokumentene har gjerne kort gyldighetstid, slik at man må få utskrift av det samme dokumentet flere ganger for ulike formål. Innbyggerne bruker derfor mye tid på å stå i kø på offentlige kontorer. Der er derfor vanlig å betale bestikker for å få fortlgang i behandlingen (konsulær kilde b, møte i Rabat november 2015).

¹ Før protektorattiden (1912-1956) fantes det ikke folkeregistrering som sådan i Marokko. Familieforhold og arv ble regulert etter islamske rettsprinsipper, og eventuelt skriftlig nedfelt i stadfestelser fra en *adoul* (notarius publicus). Da folkeregistre ble innført under protektorattiden, gjaldt registreringen utelukkende franske borgere og andre europeere bosatt i Marokko. Det var først ved uavhengigheten i 1956 at det ble innført generell folkeregistrering av marokkanere i Marokko (El-Youbi & Warit 1995).

² En *adoul* (notarius publicus) er en offentlig protokollfører. Han har utdanning i jus og/eller islamsk rett (*sharia*), i islamske studier eller i arabisk språk og litteratur, i tillegg til å ha bestått en nasjonal opptaksprøve. *Adoulen* har offentlig godkjenning til å utføre notaroppgaver innen ulike juridiske felt, for eksempel innen familierett, arverett og eiendomsrett (*adoul*, møte i Rabat november 2015).

Marokko er et hierarkisk oppbygd samfunn hvor sosial posisjon, bekjenskaper og nettverk er avgjørende ikke bare for personer og gruppers innflytelse og tilgang til goder, men også for måten man blir behandlet på i byråkratiet. Statsadministrasjonens nedlatende holdning overfor befolkningen dekkes av det dialektale uttrykket *hogra*, som kan oversettes med «forakt», «nedlatenhet». Slik nedlatenhet fra administrasjonens side rammer særlig ressursvake grupper, og særlig dem som ikke har økonomiske ressurser til å betale bestikkelser, slik som arbeidsledige, kvinner uten nettverk og lignende. Disse gruppene forsøker å begrense sin kontakt med administrasjonen til et absolutt minimum.

De siste årene har myndighetene riktignok forsterket innsatsen med å gjøre offentlig forvaltning, herunder folkeregisteret, mer brukervennlig. Moderniseringsprosjektet innebærer blant annet å endre lovverk og rutiner, oppgradere teknologien, særlig med tanke på datasikkerhet og elektroniske løsninger, renovere Marokkos 2176 folkeregistre og etter- og videreutdanne ansatte. I tillegg lanserer myndighetene jevnlig kampanjer for å få folk til å registrere sine barn i folkeregisteret innen fristen og legalisere tradisjonelt inngåtte ekteskap (PNCT 2015).

2.2 ADMINISTRATIV INNDELING

Fra 2015 er Marokko administrativt inndelt i 12 regioner, ledet av en *wali*. Hver region er delt inn i prefekturer (i urbane områder) og provinser (i rurale områder), som igjen er delt inn i 1503 kommuner.

Parallelt med disse administrative enhetene, finner man de gamle ottomanske enhetene *pashalik*, ledet av en *pasha*, i urbane områder, og *qaïdat*, ledet av en *qaïd*, i rurale områder.

Qaïden utnevner en *muqaddim* (prefekt), det vil si en lokal myndighetsperson som blant annet har som oppgave å holde oversikt over innbyggerne i sitt distrikt, og som er bindeledd mellom befolkningen og myndighetene. En *muqaddim* registrerer fødsler og dødsfall, holder rede på hvem som bor på en adresse og hvem som flytter. Han skriver også ut bekreftelser, attestasjoner og lignende.

2.2.1 Vest-Sahara

Vest-Sahara er et omstridt område som både Marokko og den saharawiske arabiske demokratiske republikk (SADR) krever råderett over. Rundt 80 % av det omstridte området er kontrollert av Marokko. Marokkanske myndigheter anser Vest-Sahara som en marokkansk provins, og området er følgelig underlagt samme administrasjonsstruktur og lovverk som resten av kongedømmet. Dette gjelder også folkeregistrering og dokumentutstedelse. For mer informasjon rundt Vest-Sahara vises det til Landinfo (2015).

2.3 ADMINISTRASJONSSPRÅK

Marokkos offisielle språk er arabisk. Berbisk (amazigh) ble offisielt språk i 2011, men brukes ikke administrativt per i dag. Som følge av at Marokko mellom 1912 og 1956 var fransk protektorat, er fransk et viktig språk i administrasjonssammenheng. I områdene som tidligere var i spanske protektoratområder (Spansk Sahara i sør og enklavene Ceuta og Melilla i nord) er spansk fortsatt et viktig språk.

Databasen ved Marokkos folkeregistre er tospråklige på arabisk og fransk (Landinfos observasjon på folkeregistrene i Mohammedia og Nador, november 2015).

2.4 NAVNESKIKKER

Marokko har videreført fransk administrasjonsskikk med fornavn og etternavn, i motsetning til tradisjonen i Midtøsten med egennavn, fars navn og farfars navn (se Landinfo 2012 for mer detaljert informasjon om navneskikker i arabiske land).

Marokkanske kvinner beholder sitt eget etternavn når de gifter seg.

Barnets fornavn velges av foreldrene. På 1990-tallet publiserte myndighetene i Marokko en liste med godkjente navn som foreldrene kan velge fra (se lister over godkjente navn i Bladi.net 2012). Folkeregisteret skal forsikre seg om at navnet står på denne listen når barnet registreres i folkeregisteret.³

Tidligere har det vært rapportert at myndighetene, også ved Marokkos ambassader i utlandet, har nektet foreldre å gi navn med berbisk opprinnelse til barna sine, med den begrunnelse at navnet ikke står på lista over godkjente navn. Fra 2013 er den offisielle linja at berbiske fornavn er tillatt, så fremt betydningen av dem er «forståelig» (Bladi.net 2012). Fra 2015 kan marokkanere i utlandet også gi sine barn navn «som gjør integreringen i vertslandet lettere» (L'Economiste 2015).

Barn får fars etternavn. Barn som blir født utenfor ekteskap med ukjent far får mors etternavn, såfremt hennes far godkjenner dette. Under rubrikken «fars navn» på offisielle dokumenter velger mor et navn som begynner på *abd-* fra en liste over godkjente navn (UNICEF, møte i Rabat november 2015; Guessous & Guessous 2011).⁴

Navneendring kan kun skje etter en juridisk beslutning (Lov om folkeregistrering 2002).

2.5 OMFANG AV FOLKEREGERINGEN

I henhold til tall fra marokkanske myndigheter (som sitert i UNICEF 2015) er om lag én million av Marokkos 34 millioner innbyggere ikke registrert i folkeregisteret. Tallet omfatter blant annet barn som blir forlatt ved fødselen, husholdninger hvor ekteskapet ikke er meldt inn til myndighetene og fødsler hvor fristen for innmelding til folkeregisteret har utløpt.

Det er først og fremst personer i marginaliserte og avsidesliggende områder (særlig fjellområdene i Atlas og Rif), eller personer fra marginaliserte sosiale grupper (som for eksempel barn av enslige mødre, barn av migranter fra Afrika sør for Sahara uten oppholdstillatelse i Marokko) som ikke er registrert i folkeregisteret (UNICEF, møte i Rabat november 2015). Personer som ikke er registrert i folkeregisteret, kan be om

³ Det var den tidligere innenriksministeren Driss Basri som etablerte listen i 1996 (derav navnet «Basri-listen»). Listen ble offisielt annullert i 2002, men er like fullt en realitet i det marokkanske folkeregisteret. Offentlig tjenestemann skal fortsatt i henhold til lov om folkeregistrering av 2002 undersøke hvorvidt et navn har en «marokkansk karakter». Listen finnes fortsatt på nettsidene til marokkansk UD, og Marokkos ambassader i utlandet advarer fortsatt foreldre med marokkansk opprinnelse om at de kan få problemer dersom de velger et «ureglementert» navn hvis barnet skal søke om marokkansk statsborgerskap senere i livet (Bladi.net 2009).

⁴ Denne navnepraksisen er kritisert av frivillige organisasjoner som arbeider for rettighetene til ugifte mødre og barna deres, fordi barnets bakgrunn fremkommer av fødselsattesten, noe som kan være stigmatiserende for barnet. Dette er også tilfelle for barn med ukjente foreldre («hittebarn»). Ifølge UNICEF (2015) ble på et tidspunkt alle spedbarn som ble funnet forlatt uten kjente foreldre i Rabat registrert med navnene Abdallah til far og Meriem til mor, noe som gjør at de lett kan identifiseres som hittebarn.

en fastsettellesdom i domstolen, og deretter skrive seg inn i folkeregisteret (se punkt 4.1.1).

Siste folketelling ble gjennomført i 2014 (Royaume du Maroc 2014).

2.6 MULIGHET FOR Å OPPHOLDE SEG I MAROKKO UTEN ID-DOKUMENTER OVER TID

Marokkanske myndigheter har svært god oversikt over egen befolkning, ikke minst av sikkerhetsårsaker. Myndighetene er til stede over hele landet, også i spredt befolkede områder. Det er permanente ID-kontroller på strategiske steder, også i isolerte områder (Landinfos observasjoner under reiser i Marokko, 2011, 2013, 2014 og 2015).

ID-dokumenter (barnets fødselsattest og foreldrenes ID-kort) er nødvendig når barn skal skrives inn i skolen. Marokkanske skolebarn må vise legitimasjon ved ulike etapper av skolegangen, for eksempel når de avlegger eksamen. En del mindreårige har derfor nasjonalt ID-kort fra 16 års alder, selv om det ikke er obligatorisk før ved 18 års alder.

Man trenger også ID-dokumenter for å søke om ulike sosiale støtteordninger, eie eller leie bolig, ha kontraktfestet arbeid, arve, stemme ved valg og så videre.

Landinfo vurderer det derfor slik at det er svært vanskelig å leve i det marokkanske samfunnet uten ID-dokumenter over tid. Personer uten ID-dokumenter i dagens Marokko lever nærmest utelukkende i svært isolerte områder, reiser ikke utenfor sitt distrikt, er uten skolegang og så og si uten kontakt med myndighetene.

2.7 KORT OM FØDSELSDATO I DOKUMENTER

I henhold til konsulær kilde d (e-post desember 2014) og Marokkos ambassade (telefonsamtale desember 2014), er det ikke uvanlig at det kun står fødselsår i ID- og sivilstatusdokumenter, herunder ID-kort og pass, også i de nye biometriske passene. Rubrikken for fødselsdato vil da for eksempel være XX/XX/1970.

En person som ikke er registrert i folkeregisteret med spesifikk fødselsdato, må få datoen fastslått gjennom en fastsettellesdom i den lokale domstolen. Datoen noteres deretter i margin på fødselsattesten (Folkeregisteret i Mohammedia, møte i november 2015). Dersom det er foretatt endringer av fødselsdato eller annet, må man søke om nytt ID-kort og/eller pass, hvor endringene fremkommer (Royaume du Maroc u.å.c).

3. IMMATRIKULERING VED MAROKKANSK UTENRIKSSTASJON

For å kunne benytte seg av ulike konsulære tjenester, for eksempel søke om reisedokumenter, ved Marokkos ambassader og konsulater, må en marokkansk borger i utlandet immatrikuleres ved ambassaden der vedkommende er hjemmehørende. Immatruleringen innebærer at vedkommende registrerer seg ved ambassaden, og fremlegger nasjonalt ID-kort, utskrift av fødselsattest eller familiebok og dokumentasjon på oppholdstillatelse i oppholdslandet, eventuelt også

bekreftelse på arbeid eller skole. Mindreårige kan også skrives inn med verge (normalt forelder) som må fremlegge ID-kort for å identifisere seg.

Ambassaden etablerer et såkalt immatrikuleringskort (fiche d'immatriculation) som inneholder den viktigste informasjonen om vedkommende (statsborgerskap, familieforhold og så videre), samt valgfri informasjon om for eksempel arbeidsplass eller studiested, adresse i oppholdslandet, forsikringsordninger og lignende. På bakgrunn av immatrikuleringskortet kan marokkanske statsborgere benytte seg av de ulike konsulære tjenestene som ambassaden i det gitte landet tilbyr (Ministère des Affaires Etrangères et de la Coopération u.å.b).

3.1 LEGALISERING AV DOKUMENTER

Marokkanske dokumenter som skal brukes utenfor Marokko, må legaliseres for å ha rettsvirkning.

Når et dokument legaliseres, bekreftes det at underskriften på dokumentet er ekte, at den som har underskrevet dokumentet er bemyndiget til det og at stampelet til etaten som har utstedt dokumentet er ekte. Den som legaliserer, tar ikke stilling til innholdet i dokumentet, kun at det er utstedt av rett person og/eller rett myndighet.

Legaliseringskontorene kan legalisere signaturer fra offentlige tjenestemenn, wali (øverste administrative leder av et fylke), guvernører, dommere, ambassadører og konsuler (Ministère des Affaires Etrangères et de la Coopération u.å.a).

Legaliseringskontorene er underlagt Utenriksdepartementet og ligger i Rabat, Agadir, Nador, Beni-Mellal og Tanger.

Ved legalisering av dokumenter må dokumentasjon på ID fremlegges.

På samme måte må norske dokumenter som skal brukes i Marokko også legaliseres.

4. REGISTRERING AV HENDELSER I FOLKEREGISTERET OG UTSTEDELSE AV ATTESTER

4.1 FØDSEL

Det er lovpålagt å registrere fødsler i folkeregisteret. Barnets familie (normalt far eller mor, men også barnets verge, onkel eller fetter) har ansvar for å melde om fødselen til lokalt folkeregister innen 30 dager. Bor familien utenfor Marokko, er fristen ett år for å melde fra om fødselen ved nærmeste marokkanske utenriksstasjon. Dersom barnet er uten kjente slektninger, skal statsadvokaten melde inn fødselen til folkeregisteret (Royaume du Maroc u.å.b; UNICEF 2015).

Dersom fødselen har funnet sted på sykehus, eller ved hjemmefødsel med assistanse av jordmor eller lignende, får foreldrene en bekreftelse som de tar med til folkeregisteret, sammen med nasjonalt ID-kort og familiebok, dersom de har det.

Dersom det er snakk om en hjemmefødsel uten medisinsk personell til stede, får foreldrene en bekreftelse fra muqaddim, som etter undersøkelser bekrefter fødselen. Det er særlig i forbindelse med hjemmefødsler at det registreres gale personopplysninger.

I henhold til loven skal foreldre ilegges bøter på 300–1200 DH (260–1000 NOK) dersom de oversitter fristen for fødselsregistrering. I realiteten håndhever ikke myndighetene denne bestemmelsen.

Når fødselen er registrert i folkeregisteret, blir det utstedt en fødselsattest (Folkeregisteret i Mohammedia, møte i november 2015).

4.1.1 Etterregistrering av fødsel

Når en fødsel, enten i Marokko eller i utlandet, ikke meldes til folkeregisteret i rett tid, må man fastslå identitet gjennom en fastsettelsesdom i førsteinstansdomstolen i det området vedkommende er bosatt, eventuelt i Rabat dersom man ikke har adresse i Marokko (Loven om folkeregistrering 2002). Deretter kan man registrere opplysningene i folkeregisteret.

Dokumentasjon er bekreftelse på fødselen (fødselsmelding fra sykehus, utenlandsk fødselsattest eller bekreftelse fra qaïd eller muqaddim), samt en bekreftelse på at søkeren ikke er registrert i marokkansk folkeregister fra før (Folkeregisteret i Mohammedia, møte i november 2015; Royaume du Maroc u.å.b).

I henhold til tall fra marokkanske myndigheter (som sitert i UNICEF 2015), har marokkanske domstoler mottatt til sammen 132 655 søknader om etterregistrering av fødsler. Det dreier seg dermed om en forholdsvis kurant juridisk prosess.

4.1.2 Barn født i Norge av marokkansk(e) foreldr(e)

Når en marokkansk statsborger får barn i Norge, kan fødselen registreres i marokkansk folkeregister, enten ved Marokkos ambassade i Oslo eller på stedet hvor far (eventuelt mor) er født i Marokko.

Dersom foreldrene velger å registrere barnet ved den marokkanske ambassaden, fremlegger de barnets norske fødselsattest, sine egne marokkanske fødselsattester, vigselsattest og norsk bostedsattest. Barnet skrives inn i registeret på ambassaden, som så sender melding til riktig instans i Marokko. Ambassaden utsteder deretter marokkansk fødselsattest for barnet, og fødselen registreres i familieboka (Marokkos ambassade, møte i Oslo 2013).

Foreldrene kan også registrere sitt norskfødte barn i Marokko etter de reglene som beskrives over.

Marokkanske kvinner som får et norskfødte barn enten utenfor ekteskap eller med en ikke-marokkansk borger, kan registrere barnet i marokkansk folkeregister uten fars samtykke eller medvirkning. Dersom fars navn er oppgitt i den norske fødselsattesten, vil hans navn registreres i marokkansk folkeregister (konsulær kilde d, e-post oktober 2015; Royaume du Maroc u.å.b).

Den marokkanske ambassaden i Norge vil imidlertid *ikke* utstede pass til barn der far er kjent, men ikke samtykkende (Marokkos ambassade, telefonsamtale oktober 2015). Dersom far er ukjent (det vil si ikke oppført i barnets fødselsattest), kan mor søke om pass på barnets vegne (Marokkos ambassade, møte i Oslo desember 2013).

4.1.3 Fødselsattest

Fødselsattest er et viktig dokument i en marokkansk sammenheng og det viktigste underlagsdokumentet i forbindelse med utstedelse av blant annet ID-kort og pass.

Fødselsattesten finnes i tre ulike utgaver. Den originale fødselsattesten er ført inn i folkeregisteret og er ikke tilgjengelig for andre enn folkeregisteret selv. En person som er skrevet inn i marokkansk folkeregister kan få to ulike «versjoner» av fødselsattesten, avhengig av hva den skal brukes til: en fullstendig kopi av fødselsattest (copie intégrale de l'acte de naissance) eller en utskrift av fødselsattest (extrait de l'acte de naissance),

En fullstendig kopi av fødselsattesten inneholder all informasjon som er ført inn i folkeregisteret på den aktuelle personen, også merknader i marginen. En fullstendig kopi av fødselsattest er vanligvis hvit, i format A4.

En utskrift av fødselsattest inneholder færre opplysninger enn en fullstendig kopi. Den er ofte grønn i C5-format.⁵ Utskrift av fødselsattest har begrenset bruksverdi både i og utenfor Marokko. For eksempel kreves det fullstendig kopi i forbindelse med vigsel, søknad om nasjonalt ID-kort og statsborgerskap (konsulær kilde b, møte i Rabat november 2015; Folkeregisteret i Mohammedia, møte november 2015).

Det er ikke krav om personlig oppmøte for å få utskrift av fødselsattest. Slektninger i oppadgående og nedadgående linje samt ektefelle og søsken kan få utstedt fødselsattest for en slektning. Også personer med fullmakt kan få utstedt slik attest. Man kan også kontakte lokalt folkeregister skriftlig for å få fødselsattest.

Marokkanske myndigheter har opprettet en elektronisk portal (www.watiqa.ma), hvor marokkanske borgere kan søke om fødselsattest på internett. Etter at fødselsattesten er skrevet ut på det lokale folkeregisteret, sendes den i rekommandert post til mottaker. Systemet er under innfasing, og en liste over folkeregistre som er med i ordningen, finnes i portalen. Marokkanere som er født i Marokko, men som er bosatt i Norge, kan også bruke tjenesten. Marokkanske borgere som er født i Norge, kan, etter det Landinfo erfarer, foreløpig ikke bruke tjenesten (Poste Maroc u.å.).

4.1.4 Utskrift av registrerte opplysninger i folkeregisteret

En utskrift av opplysninger i folkeregisteret (fiche individuelle d'état civil) er en utskrift av alle registrerte opplysninger i folkeregisteret, og er juridisk sett sidestilt med utskrift av fødselsattest, bortsett fra i domstolen. Til forskjell fra fødselsattesten, som man kun kan få ved å henvende seg til folkeregisteret hvor man er registrert, kan man få utstedt en utskrift av registrerte opplysninger ved et hvilket som helst folkeregister i Marokko (Royaume du Maroc u.å.b).

4.2 DØD

Dødsfall skal meldes folkeregisteret innen 30 dager, eller innen et år for marokkanere bosatt i utlandet. Dødsfall på sykehus, i fengsler eller andre offentlige institusjoner vil bli meddelt folkeregisteret av den administrative lederen av institusjonen. Ved død i hjemmet er det muqaddim som meddeler dødsfall til folkeregisteret.

Dersom dødsfallet ikke meddeles riktig myndighet innen fristen, registreres dødsfallet på bakgrunn av en fastsettelsesdom i domstolen (Royaume du Maroc u.å.b).

⁵ Merk at format, farge og språk kan variere etter utsteder.

Dødsfallet registreres også i margin på den avdødes fødselsattest, samt i ektefellens fødselsattest. Dersom døden inntreffer et annet sted enn der personen er født, skal folkeregisteret på stedet der personen døde, varsle folkeregisteret der den avdøde og dennes ektefelle er født, slik at de noterer dette i margin på fødselsattestene.

4.3 EKTESKAP OG SKILSMISSE

Prosedyrer for vigsel og skilsmisse er beskrevet i Landinfo (2013). I følgende avsnitt nevnes derfor kun kort de viktigste administrative aspektene ved ekteskap og skilsmisse.

Ekteskap må registreres i domstolen for å være gyldig i Marokko. Tradisjonelt inngåtte ekteskap (såkalte *fatiha*-ekteskap) er ikke juridisk gyldige i Marokko, men de kan legaliseres i domstolen i etterkant. En mann kan gifte seg med inntil fire kvinner, men det kreves en forhåndstillatelse fra en dommer for å kunne inngå polygame ekteskap.

Før ektefellene kan gifte seg, vil en adoul innhente vigselstillatelse fra domstolen på bakgrunn av dokumentasjon fra søkerne, og deretter sette opp en ekteskapskontrakt som ektefellene signerer med to adouler som vitne. Adoulen tar ekteskapskontrakten med til domstolen, hvor ekteskapet blir registrert. Ektefellene får en vigselsattest, og kan deretter søke om familiebok.

Skilsmisse kan kun innvilges av domstolen. Adoulen får forhåndsgodkjenning av en dommer til å sette opp skilsmisseattest, og denne signerer deretter av dommeren.

Det finnes ikke et eget register for ekteskap og skilsmisse i Marokko. Opplysninger om ekteskap og skilsmisse skrives i margin i fødselsregistreringen. Ettersom det ikke finnes et sentralt register, er det i praksis mulig å gifte seg på nytt uten å være skilt, uten at det er tale om legal polygami, hvor en dommer har gitt forhåndstillatelse til ekteskapet. Det finnes eksempler på at gifte personer har flyttet til et nytt sted og fått en ugifteattest fra en muqaddim eller annen kompetent myndighet, og deretter inngått nytt ekteskap på nytt sted, uten å være skilt. Dette er mulig fordi det ikke finnes et sentralt folkeregister. Det finnes også eksempler på personer som har to eller flere sett av familie bøker (konsulær kilde b, møte i Rabat november 2015).

4.4 FAMILIEBOK

Familiebok er et offisielt ID-dokument som er vanlig i land som følger fransk forvaltningstradisjon. Familieboka inneholder informasjon om en familie og viser forbindelsen mellom familiemedlemmer. Den inneholder navn på eieren, ektefelle og barn. Den inneholder også informasjon om fødsel, fødested og død til alle familiemedlemmene, ekteskapsinngåelser og skilsmisser, nummer på det nasjonale ID-kortet, samt navn på folkeregisteret og tjenestemannen som utstedte familieboka.

Familieboka utstedes etter søknad når ekteskap er inngått. Familieboka utstedes ved lokalt folkeregister eller ved Marokkos ambassader. Som dokumentasjon kreves gyldig legitimasjon og vigselsattest.

Far har ansvar for å oppbevare familieboka trygt og oppdatere den etter hvert som nye hendelser inntreffer. Hans ektefelle, fraskilte ektefelle eller enke har krav på kopi av familieboka.

Familieboka er et vanlig ID-dokument i hverdagslivet i Marokko, men ikke obligatorisk.

5. ELEKTRONISK NASJONALT ID-KORT

Elektronisk nasjonalt ID-kort (Carte nationale d'identité électronique, CNIE) er det viktigste ID-dokumentet for marokkanske borgere, i identifiseringsøyemed og for å dokumentere marokkansk statsborgerskap. Dokumentet er underlagsdokument for andre ID-dokumenter, og en nødvendig forutsetning for å få pass. Man trenger også ID-kort for å få tilgang til offentlige tjenester, som for eksempel utdanning, for å erverve og eie eiendom, og for å få innvilget ulike tillatelser fra myndighetene.

Elektronisk nasjonalt ID-kort ble innført ved lov i 2007, og satt i sirkulasjon i april 2008. Kortet er ment å erstatte fødselsattest, bostedsattest og statsborgerattest, men i praksis er dette ikke fullt ut gjennomført. Kun marokkanske borgere kan få nasjonalt ID-kort.

Man kan søke om nasjonalt ID-kort fra 12 års alder, og da kun i forbindelse med søknad om e-pass. Fra 16 års alder kan man søke om ID-kort ved dokumentert behov, for eksempel i forbindelse med utdanning, ekteskapsinngåelse, eller lignende. Fra 18 år er ID-kortet obligatorisk. Man kan bli ilagt en bot på 300 DH (260 NOK) dersom man ikke har gyldig ID-kort etter fylte 18 år, men i praksis blir lovbestemmelsen i liten grad håndhevet.

5.1 SØKNADSPROSEDYRE FRA MAROKKO

Man søker om ID-kort ved prefekturet. I forbindelse med innføringen av biometri, etablerte myndighetene egne annekser for registrering av biometriske personopplysninger (Centre d'Enregistrement des Données Identitaires, CEDI) i tilknytning til prefekturane. I utvalgte CEDI finnes det egne skranker for marokkanere bosatt i utlandet som søker om ID-kort i Marokko (Royaume du Maroc u.å.c).

Det kreves personlig oppmøte for å søke om elektronisk ID-kort.⁶ Ved søknad om CNIE skal søkeren fremlegge følgende dokumentasjon:

- Bostedsattest
- Familiebok, eller fødselsattest (ikke eldre enn tre måneder)

Den samme dokumentasjonen kreves ved innbytte av gammelt ikke-elektronisk ID-kort mot nytt elektronisk ID-kort, og ved fornyelse av elektronisk ID-kort. Tidligere ID-kort må leveres inn når det søkes om nytt ID-kort, ellers så må man levere inn erklæring om at det gamle kortet er tapt eller stjålet.

ID-kortet hentes mot kvittering ved personlig oppmøte. Unntaksvis kan ID-kortet sendes rekommandert til søkeren mot signatur, eller utleveres etter fullmakt (Marokkos generalkonsulat i Canada; Royaume du Maroc u.å.c).

Det elektroniske ID-kortet har et unikt nummer som følger personen hele livet. Dette nummeret gjenfinnes i personens pass. En marokkansk borger vil normalt kunne dette nummeret utenat.

⁶ I helt spesielle tilfeller, for eksempel i forbindelse med alvorlig sykdom eller bevegelseshemninger, kan en representant fra utstederkontoret komme hjem til søkeren etter avtale for å registrere biometriske data.

ID-kortet har en gyldighet på ti år. Kortet er gyldig til det utløper. Dette innebærer at det finnes ID-kort av den gamle typen i sirkulasjon. Disse vil gradvis forsvinne mot 2018, og erstattes av elektroniske ID-kort.

5.1.1 Søknadsprosedyre for mindreårige

Mindreårige kan få nasjonalt ID-kort fra 12 års alder, men da kun i forbindelse med søknad om e-pass. Ved 16 års alder kan barn få elektronisk ID-kort blant annet for å kunne legitimere seg i skolesammenheng. Barnets juridiske verge (normalt en forelder, eller en som har juridisk fullmakt) søker om ID-kort på barnets vegne (Konsulær kilde d, e-post mai 2016; Royaume du Maroc u.å.c).

5.2 SØKNADSPROSEDYRE FRA NORGE

Marokkanere bosatt i utlandet kan søke om elektronisk ID-kort ved nærmeste marokkanske utenriksstasjon. En person med nødvendig utstyr til å registrere biometriske data kommer regelmessig til den marokkanske ambassaden i Oslo. Når søkeren er immatrikulert ved ambassaden (se punkt 3) og biometriske data er registrert, utstedes ID-kortet i Marokko og leveres deretter ut til søkeren på ambassaden.

6. E-PASS

Marokko innførte biometriske pass (e-pass) i 2009, i tråd med normene til Den internasjonale organisasjonen for sivil luftfart (ICAO).

Marokkanske myndigheter utsteder ikke lenger pass av den gamle typen. De gamle, ikke-biometriske passene er heller ikke lenger gyldige som reisedokumenter ut av Marokko. Konsulær kilde a og b opplyste at de antok at man fortsatt kan reise *inn* i Marokko med et ikke-biometrisk pass såfremt det ikke er utløpt.

Når passet utløper, må man søke om et nytt, ettersom e-pass ikke forlenges. Nytt pass blir ikke utlevert før det gamle er annullert og destruert. Dersom passet er tapt, må tapsmelding fra politiet vedlegges pass-søknaden (Royaume du Maroc u.å.a).

Alle marokkanske borgere har krav på pass, uavhengig av alder og kjønn eller andre forhold, såfremt ikke en rettslig avgjørelse forhindrer det. Marokkanske kvinner trenger ingen tillatelse fra ektefelle eller mannlige slektninger for å søke om pass.

I tillegg til ordinært e-pass, utsteder marokkanske myndigheter tjenestepass (brunt) og diplomatisk pass (rødt).

Marokkanske myndigheter utsteder også midlertidig pass (passeport provisoire) til personer som har et absolutt behov for pass, og hvor det ikke er mulig å avvente utstedelse av ordinært pass. Man kan ikke få midlertidig pass dersom man har fått utstedt slikt pass i løpet av de siste fem årene (Royaume du Maroc u. å.a, b).

6.1 SØKNADSPROSEDYRER FRA MAROKKO

Når man søker om e-pass, må man fremlegge nasjonalt, elektronisk ID-kort som dokumentasjon. Dersom man ikke har elektronisk ID-kort, må man erstatte det gamle ID-kortet med et elektronisk ID-kort.

Dersom man har søkt om elektronisk ID-kort, men enda ikke fått utstedt et slikt, kan man likevel søke om pass. Da legger man ved kvittering fra politiet på at man har søkt om ID-kort, samt følgende tilleggsdokumentasjon:

- Utskrift av fødselsattest (eventuelt utskrift av registrerte opplysninger i folkeregisteret, fiche individuelle d'état civil)
- Bostedsattest fra hjemkommunen, ikke eldre enn tre måneder

Man søker om pass ved prefekturet i hjemkommunen, og henter det på samme sted. Det er krav om personlig oppmøte for å hente passet. Søkeren får utlevert passet ved å fremvise kvittering på pass-søknaden og gyldig legitimasjon. Biometriske data av søkeren vil bli kontrollert opp mot passet.

6.1.1 Søknadsprosedyre for mindreårige

Mindreårige må ha eget biometrisk pass, og kan ikke lenger skrives inn i foreldrenes pass (konsulær kilde b, møte i Rabat november 2015).

Man tar ikke biometriske data av barn under tolv år. Søknadsprosedyren er derfor litt ulik for barn under og over tolv år.

Barn under tolv år legger frem følgende dokumentasjon:

- Fødselsattest eller utskrift av registrerte opplysninger i folkeregisteret
- Bostedsattest, ikke eldre enn tre måneder
- Dokumentasjon på vergeforhold (dersom andre enn foreldrene søker om pass på barnets vegne)

Barn over tolv år fremlegger nasjonalt, elektronisk ID-kort ved pass-søknaden (se punkt 5.1.1).

Barnets verge (normalt en forelder, eller en som har juridisk fullmakt) søker om pass på barnets vegne. Vergen må også møte personlig for å få utlevert passet (Royaume du Maroc u.å.a).

6.2 SØKNADSPROSEDYRER FRA NORGE

Marokkanske borgere kan søke om e-pass ved Marokkos ambassade i Norge, såfremt de er immatrikulert der. Ifølge den marokkanske ambassaden i Oslo, kommer en representant fra den marokkanske ambassaden i København regelmessig til Oslo med nødvendig utstyr til å registrere biometriske data (Marokkos ambassade i Oslo, telefonsamtale oktober 2012).

Det kreves samme dokumentasjon som for søknader fremmet fra Marokko, både for voksne og mindreårige.

I henhold til informasjon fra den marokkanske ambassaden i Oslo, må begge foreldrene samtykke i at barnet får utstedt pass. Dersom far er ukjent (det vil si ikke står oppført i fødselsattesten), kan mor søke om pass for sitt barn alene (Marokkos ambassade i Oslo, telefonsamtale oktober 2015).

7. MINDREÅRIGE

Myndighetsalderen i Marokko er 18 år. I dette avsnittet nevnes kort hvilke dokumenter mindreårige kan forventes å ha, samt utfordringer for barn født utenfor ekteskap og barn uten kjente biologiske slektninger.

Det er far som er juridisk representant i administrative prosedyrer som involverer mindreårige (søknad om ID-kort og pass, tillatelse til utenlandsreiser, innskriving på skole og så videre). I henhold til familieloven §§ 231 og 236 er mor juridisk representant for barnet kun når far er fraværende eller erklært umyndig (UNICEF 2015).

For at et barn skal ha tilgang til offentlige tjenester, for eksempel skolegang, helsetjenester og lignende, vil barnet trenge en marokkansk fødselsattest. Selv om det er vanlig at familien har familiebok som barnet skrives inn i, er den altså ikke påkrevd. En marokkansk fødselsattest vil være tilstrekkelig for å få tilgang til alle typer offentlige tjenester (konsulær kilde d, e-post november 2013). Fødselsattesten brukes også som underlagsdokument for å få ID-kort, som igjen er dokumentasjon for å få pass.

Mindreårige kan få flere typer ID- og reisedokumenter, så fremt en juridisk representant (verge) søker om dette på barnets vegne. Barnet kan ikke under noen omstendighet skaffe nasjonalt ID-kort eller pass på egenhånd, uten verge, før vedkommende fyller 18 år.

Ifølge folkeregisteret i Mohammedia (møte november 2015) vil det variere hvorvidt en mindreårig kan få utskrift av fødselsattest uten å ha med foresatt eller familiebok. I noen tilfeller holder det at den mindreårige fremviser skolebevis eller lignende, i andre tilfeller må den mindreårige kunne fremvise familiebok. Dette varierer ifølge kilden fra sted til sted.

I tillegg til fødselsattest, som foreldrene som regel tar vare på, er barn skrevet inn i familieboka. Barn under 18 år har kun nasjonalt ID-kort og pass dersom foreldrene har søkt om det på deres vegne. Av egne dokumenter har barn skolebevis.

7.1 BARN UTEN KJENTE SLEKTNINGER

Når barn er uten kjente, biologisk slektninger, vil statsadvokaten (*procureur du roi*) foreta en undersøkelse med sikte på å oppspore dem. Dersom dette ikke fører frem, vil domstolen utstede en erklæring om at barnet ikke har slektninger. Statsadvokaten vil deretter registrere fødselen og skrive inn barnet i det lokale folkeregisteret. Statsadvokaten velger navn for barnet. Alder blir bestemt på bakgrunn av en legeundersøkelse.

Barn uten slektninger vil komme inn under den muslimske adopsjonsordningen *kafala*. En vergemålsdommer vil bli oppnevnt. Vergemålsdommeren har deretter ansvar for å finne verge(r) (*kafil*) til barnet. Det stilles ulike krav til verger. Vergen er enten et muslimsk ektepar, en enslig muslimsk kvinne, eller en offentlig eller privat drevet institusjon. Det er et krav om at den person eller institusjon som får vergeansvaret, har tilstrekkelige økonomiske midler til å forsørge barnet, og kan gi barnet en god oppdragelse innenfor den islamske tro. Dersom barnet er over tolv år, er barnets eget samtykke til vergemålet nødvendig. Vergemålsdommeren har ansvar for å følge opp vergemålet, og å kontrollere at barnets omsorgssituasjon når opp til

de standarder som loven setter. Slike vergemålssaker skal gjennom mange offentlige instanser (herunder Innenriksdepartementet) før vergemålet er endelig.

Høsten 2012 sendte marokkanske myndigheter ut rundskriv 40/S2 (Circulaire N° 40/S2) som presiserer hvordan gjeldende lov (Lov om vergemål (kafala) 2002) skal forstås, og som i praksis innebærer en innskjerping av ordningen. Dette rundskrivet presiserer også, så langt Landinfo kan forstå, at utenlandske borgere som er bosatt utenfor Marokko, ikke kan velges som verge. Rundskrivet presiserer imidlertid ikke om, og i så fall under hvilke forutsetninger, marokkanske borgere bosatt i utlandet kan velges til verge.

Barn uten kjente, biologiske slektninger er altså fødselsregistrerte, og har en juridisk verge som kan søke om ID-dokumenter på deres vegne.

7.2 BARN FØDT UTENFOR EKTESKAP

I henhold til tall fra UNICEF skjer 2 % av alle fødsler i Marokko utenfor ekteskap. Kvinner som får barn utenfor ekteskap og barna deres kan oppleve en del utfordringer knyttet til fødselsregistrering og utstedelse av reise- og sivilstatusdokumenter. Denne gruppens lovfestede rettigheter er forsterket i Marokko etter reform av folkeregistreringsloven (2002), familieloven (2004) og statsborgerloven (2007). Kvinner som får barn utenfor ekteskap har derfor plikt til å registrere barnet sitt i folkeregisteret på vanlig måte, og kan, som barnets juridiske verge, søke om ID-dokumenter på barnets vegne.

Utfordringene en ugift mor møter, er derfor hovedsakelig av praktisk art, og ikke juridisk. Kvinner i en vanskelig situasjon kan ha begrensede økonomiske ressurser og overskudd til å forholde seg til en tungrodd administrasjon, som ikke sjelden møter dem med nedlatende holdninger og krav om bestikkelser som de ikke kan innfri. Mange vil derfor vegre seg for å ta kontakt med administrasjonen.

Det finnes også motstridende informasjon om hvorvidt kvinner som får barn utenfor ekteskap får familiebok. UNICEF (møte i Rabat november 2015) opplyste at kvinner som får barn utenfor ekteskap i dag automatisk får familiebok. Den marokkanske ambassaden i Oslo (møte i Oslo desember 2013) opplyste på sin side at de ikke oppretter familiebok for ugifte kvinner. Trolig varierer praksis fra sted til sted. Uansett er det slik at så lenge barnet har fødselsattest, vil det ha rett til alle typer ID-dokumenter, som igjen gir rett til alle offentlige tjenester, som skolegang, helsebehandling og så videre.

8. BOSTEDSATTEST

En bostedsattest inneholder opplysninger om en persons bostedsadresse og hvor lenge vedkommende har vært bosatt der. Bostedsattesten kreves ofte av myndighetene i forbindelse med ulike søknader, for eksempel søknad om nasjonalt ID-kort.

Det finnes flere typer bostedsattester som brukes til ulikt formål (nasjonalt ID-kort, helse, administrative forhold).

En bostedsattest skrives ut til den attesten gjelder, nær familie eller etter fullmakt, av en lokal myndighet (muqaddim, qaïd eller politi). Dokumentasjon er siste vann-, strøm- eller fasttelefonregning, leiekontrakt eller tilsvarende, eventuelt vitner (Royaume du Maroc u.å.c).

9. STATSBOGERSKAP

Marokkanske borgere kan ikke løse seg fra sitt marokkanske statsborgerskap (konsulær kilde d, epost juni 2015). Marokko tillater dobbelt statsborgerskap (Olivier 2015).

Etter en endring av statsborgerloven i 2007, kan barn få marokkansk statsborgerskap gjennom mor, enten far er ukjent eller utenlandsk statsborger. Ifølge UNICEF (møte i Rabat november 2015) har barn født av marokkansk mor fulle juridiske og sosiale rettigheter i Marokko.

Barn som er født utenfor Marokko av marokkansk far og/eller mor, er automatisk marokkanske statsborgere, men foreldrene må bekrefte statsborgerskapet ved å registrere barnet i marokkansk folkeregister, enten ved nærmeste marokkanske utenriksstasjon, eller i hjemlandet.⁷

Barn som er født før 2. april 2007 (da den nye statsborgerloven trådte i kraft) må søke om statsborgerattest i en førsteinstansdomstol (enten på hjemstedet dersom man har adresse i Marokko, eller i Rabat dersom man ikke har adresse i Marokko). Barn som er født etter 2. april 2007 trenger ikke statsborgerattest, og kan søke om statsborgerskap direkte ved Marokkos ambassade i Oslo (Marokkos ambassade, møte i Oslo desember 2013).

9.1 STATSBOGGERATTEST

Det er domstolen som utsteder statsborgerattest (certificat de nationalité) etter en konkret henvendelse fra søkeren. For å få statsborgerattest må søkeren fremlegge fødselsattest, fars (eventuelt mors) familiebok eller fødselsattest og kopi av nasjonalt ID-kort (Royaume du Maroc u. å. b). I henhold til informasjon fra Marokkos ambassade i Oslo, kan man få statsborgerattest fra domstolen uten personlig oppmøte, for eksempel ved å gi en fullmakt til en advokat. I henhold til konsulær kilde d (e-post oktober 2015), er det ofte marokkanske kvinner som etterspør statsborgerattest for egne barn, dersom far er utenlandsk.

⁷ En person født av en marokkansk forelder i Norge, er ikke marokkansk statsborger dersom ikke hans marokkanske forelder har skrevet barnet inn i marokkansk folkeregister (konsulær kilde d, e-post juni 2015).

10. UTREISEKONTROLL OG ULOVLIG UTREISE

Det kreves normalt ikke tillatelse for å reise ut av Marokko, bortsett fra for ansatte i militære styrker og i sikkerhetstjenesten. Kvinner trenger ingen spesiell tillatelse til å reise ut av Marokko.

Den marokkanske utlendingsloven § 50 stipulerer at ulovlig utreise fra Marokko kan straffes med 3000–10000 DH (2000–7000 NOK), og/eller fengsel i én til seks måneder. Ulovlig utreise i denne sammenhengen innebærer å unndra seg vanlig utreisekontroll (for eksempel grensepassering utenfor etablerte grenseoverganger) og/eller fremvise falsk legitimasjon. Denne lovbestemmelsen kan dermed komme til anvendelse dersom en person vender hjem uten utreisestempel i passet (IOM, møte i Rabat mai 2013).

Det er usikkert om, og i tilfelle i hvilken grad, denne lovbestemmelsen håndheves. Tusenvis av marokkanske borgere forlater Marokko ulovlig hvert år, men det er ikke kjent at alle som returnerer uten å ha fulgt vanlige utreiseprosedyrer, straffefølges ved retur. Lovbestemmelsen håndheves altså ikke systematisk, og sannsynligvis, ut fra foreliggende informasjon, relativt sjelden.

Ifølge konsulær kilde a (møte i Rabat november 2015) er utreisekontrollen på internasjonale flyplasser svært streng. Kontrollprosedyrene ved utreise er i dag om mulig enda strengere enn tidligere på grunn av marokkanske myndigheters arbeid med å hindre marokkanske borgere i å slutte seg til ekstremistiske grupper i utlandet, herunder Syria og Irak.

11. VURDERING AV MAROKKANSKE DOKUMENTERS NOTORITET

11.1 KORRUPSJON

Ifølge Freedom House (2011) gjennomsyres det marokkanske samfunnet av korrupsjon på alle nivåer:

For all the government's rhetorical emphasis on fighting corruption, and despite the flurry of legal and institutional reforms that have been initiated in this area in the past several years, corruption remains endemic, systemic, and institutionalized. It is ubiquitous in all its manifestations: petty and grand; in business transactions and political life; in the private sector and government; and at the national and local levels.

Transparency Maroc (møte i Rabat mai 2013) og en anti-korrupsjonsorganisasjon (møte i Nador, november 2015) bekrefter det høye korrupsjonsnivået. Ifølge dem er korrupsjon utbredt på alle nivåer og i alle deler av den marokkanske administrasjonen.

Når det spesifikt gjelder dokumentutstedelse, er det ifølge anti-korrupsjonsorganisasjonene først og fremst vanlig å ty til bestikkelser for å fremskynde utstedelse av visse dokumenter. Marokkansk forvaltning er sendrektig,

og det er ofte nødvendig å betale en «avgift» til saksbehandler for at søknaden i det hele tatt blir tatt i mot og behandlet innenfor rimelige tidsrammer.

Videre er det vanlig å bestikke seg til falske bekreftelser og attestasjoner. En konsulær kilde som behandler et stort antall studiesaker hvert år (konsulær kilde a, møte i Rabat november 2015) opplyste at de hadde oppdaget omfattende svindel i forbindelse med vitnemål, attester, bankgarantier og lignende, avdekket under kontroller av dokumenter i forbindelse med søknader om studie- og arbeidstillatelse.

Imidlertid er det ifølge kildene svært vanskelig å bedrive ID-svindel, for eksempel skape en fiktiv identitet, gjennom bestikkelser. Dette bekreftes av konsulær kilde a, som opplyser at kontrollen rundt utstedelse av nasjonalt ID-kort og pass er svært streng og ikke gjenstand for bestikkelser.

Plakat brukt i en kampanje mot korrupsjon i offentlig sektor i Marokko (Foto: Anne Moseng Knutsen)

11.2 EKTE ID-KORT OG PASS MED URIKTIG INNHOLD

Ifølge konsulære kilder a og b (møter i Rabat november 2015) er omfanget av ekte ID-dokumenter, her begrenset til nasjonalt elektronisk ID-kort og e-pass, med falsk innhold antagelig begrenset. Konsulær kilde a opplyste at de aldri hadde oppdaget tilfeller med dobbel identitet. Transparency Maroc (møte i Rabat 2013) opplyste på sin side at de ikke kunne *utelukke* at man kunne skaffe seg ekte nasjonalt ID-kort eller pass med fiktiv identitet ved hjelp av bestikkelser, men at det i så fall ville være svært kostbart.

Videre synes rutinene for utstedelse av biometriske dokumenter å gjøre det vanskelig å få utstedt ekte dokumenter med falskt innhold. Pass utstedes ved et sentralt passkontor i Rabat, på bakgrunn av opplysningene som er registrert på søkeren i det sentrale registeret for nasjonale ID-kort. I tillegg til ID-kort, må søkeren fremlegge

fødselsattest, og levere inn gammelt (utgått) pass, eventuelt kvittering på melding om tapt eller stjålet pass fra politiet. I tillegg må søkeren møte personlig for bilde, fingeravtrykk og signatur. Biometri i to ledd og det at en overordnet myndighet utsteder dokumentene på bakgrunn av opplysninger fra et oppdatert register, reduserer etter Landinfos oppfatning muligheten for å skaffe ekte biometriske ID-kort og pass med uriktig innhold.

Landinfo kan ikke *utelukke* at det finnes ekte, biometriske marokkanske ID-kort og pass med falske opplysninger, men holder det, på bakgrunn av vurderingene over, for sannsynlig at omfanget er begrenset. Av sikkerhetshensyn har dessuten marokkanske myndigheter en betydelig egeninteresse i å holde god oversikt over egen befolkning og redusere omfanget av falske ID-dokumenter.

11.3 FALSKE DOKUMENTER

Mens ekte biometriske ID-kort og pass med falske opplysninger er vanskelig å få utstedt i dag, er falske attester, bekreftelser og vitnemål, både fra private aktører som arbeidsgivere, private utdanningsinstitusjoner, banker og så videre, og fra offentlige personer som muqaddim og qaïd, svært utbredt i Marokko (konsulær kilde a, b, møter i Rabat november 2015). Konsulær kilde a, som tar i mot et stort antall søknader om studie- og arbeidstillatelser hvert år, opplyser at de har funnet omfattende antall falske vitnemål og bankgarantier i forbindelse med behandling av visumsaker. En organisasjon som arbeider mot korrupsjon (møte i Nador november 2015) bekrefter dette, og opplyser at det er helt kurant å betale for falske bekreftelser, attester og lignende.

Landinfo har ingen spesielle opplysninger om omfanget av falske og/eller manipulerte marokkanske biometriske ID-kort og pass.

12. REFERANSER

Skriftlige kilder

- Bladi.net (2009, 19. februar). Anvers dit non à la liste marocaine de prénoms. *Bladi.net*. Tilgjengelig fra <http://www.bladi.net/anvers-liste-marocaine-prenoms.html> [lastet ned 11. april 2016]
- Bladi.net (2012, 26. september). Prénoms interdits: le ministre de l'intérieur promet une nouvelle circulaire. *Bladi.net*. Tilgjengelig fra <http://www.bladi.net/prenoms-interdits-au-maroc.html> [lastet ned 12. april 2016]
- [Circulaire N° 40 S/2] (u.å.). *Les enfants abandonnés*. Tilgjengelig via <http://www.kafala.fr/index.php/component/content/article?id=122> [lastet ned 7. mars 2016]
Uoffisiell oversettelse av rundskriv fra Justisdepartementet til Statsadvokaten med presiseringer av håndheving av vergeordningen (kafala). Originaldokumentet på arabisk er, så langt Landinfo har kunnet bringe på det rene, ikke elektronisk tilgjengelig.
- El-Youbi, A. & Warit, S. (1995, desember). *Rapport sur les système d'état civil marocain*. New York: United Nations, Economic and Social Council. Tilgjengelig fra http://unstats.un.org/unsd/demographic/meetings/wshops/1995_Rabat_CRVS/Docs/Marocain.pdf [lastet ned 18. februar 2016]
- [Familieloven] (2004). *Loi n° 70-03 portant code de la famille*. Tilgjengelig fra <http://adala.justice.gov.ma/production/legislation/fr/civil/Code%20de%20la%20famille%20Maroc%20Texte.htm> [lastet ned 12. april 2016]
- Freedom House (2011, 11. november). *Countries at the crossroads 2011 – Morocco*. Washington D.C./New York: Freedom House. Tilgjengelig fra https://freedomhouse.org/sites/default/files/inline_images/Moroccofinal.pdf [lastet ned 12. april 2016]
- Guessous, S. N. & Guessous, C. (2011). *Grossesses de la honte. Etude sur les filles-mères et leurs enfntas au Maroc*. Casablanca: Afrique Orient.
- Landinfo (2012, 7. mars). *Navneskikker i arabiske land*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/2018/1/2018_1.pdf [lastet ned 12. april 2016]
- Landinfo (2013, 4. juni). *Ekteskap og skilsmisse. Juridiske og sosiokulturelle forhold*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/2389/1/2389_1.pdf [lastet ned 12. april 2016]
- Landinfo (2015, 3. mars). *Aktivism i Vest-Sahara*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/3083/1/3083_1.pdf [lastet ned 12. april 2016]
- L'Economiste (2015, 12. august). Un prénom au choix pour les MRE. *L'Economiste*. Tilgjengelig fra <http://www.leconomiste.com/flash-infos/un-prenom-au-choix-pour-les-mre> [lastet ned 29. februar 2016]
- [Lov om vergemål (kafala)] (2002, 5. september). *Loi n° 15-01 relative à la prise en charge (la kafala) des enfants abandonnés*. Tilgjengelig fra http://www.consulat.ma/admin_files/Loi_15_01_Kafala.pdf [lastet ned 11. april 2016]
- [Lov om folkeregistrering] (2002, 3. oktober). *Loi n° 37-99 relative à l'état civil*. Tilgjengelig fra <http://adala.justice.gov.ma/production/legislation/fr/civil/1%20etat%20civil.htm> [lastet ned 11. april 2016]
- Marokkos generalkonsulat i Canada (u.å.). *Carte nationale d'identité électronique et fiche anthropométrique*. Montreal: Marokkos generalkonsulat i Canada. Tilgjengelig fra <http://www.consulatdumaroc.ca/cin.htm> [lastet ned 11. april 2016]
- Ministère des Affaires Etrangères et de la Coopération (u.å.a). *Légalisation de signature*. Rabat: Ministère des Affaires Etrangères et de la Coopération. Tilgjengelig fra http://www.consulat.ma/fr/prestation.cfm?gr_id=9&id=92 [lastet ned 11. april 2016]

- Ministère des Affaires Etrangères et de la Coopération (u.å.b). *Inscription sur le registre d'immatriculation*. Rabat: Ministère des Affaires Etrangères et de la Coopération. Tilgjengelig fra http://www.consulat.ma/fr/prestation.cfm?gr_id=73&id=70 [lastet ned 16. mars 2016]
- Olivier, M. (2015, 5. desember). Double nationalité: quels sont les pays africains qui l'autorisent? *Jeune Afrique*. Tilgjengelig fra <http://www.jeuneafrique.com/mag/284412/societe/double-nationalite-pays-africains-lautorise/> [lastet ned 12. april 2015]
- PNCT, dvs. Portail National des Collectivités Territoriales (2015, 12. januar). *Programme de modernisation de l'état civil*. Rabat: PNCT. Tilgjengelig fra <http://www.pncl.gov.ma/fr/grandchantiers/Pages/MajEtatCivil.aspx> [lastet ned 10. februar 2016]
- Poste Maroc (u.å.). *Guichet électronique de commande de documents administratifs*. Rabat: Poste Maroc. Tilgjengelig fra <https://www.watiqa.ma/> [lastet ned 11. april 2016]
- Royaume du Maroc (2014). *Recensement Général de la Population et de l'Habitat 2014*. Rabat: Royaume du Maroc. Tilgjengelig fra http://rgph2014.hcp.ma/downloads/Publications-RGPH-2014_t18649.html [lastet ned 4. mars 2016]
- Royaume du Maroc (u.å.a). *Le passeport biométrique*. Rabat: Royaume du Maroc. Tilgjengelig fra <https://www.passeport.ma/> [lastet ned 29. februar 2016]
- Royaume du Maroc (u.å.b). *Guide des procédures administratives*. Rabat: Royaume du Maroc. Tilgjengelig fra <http://www.service-public.ma/web/guest/home> [lastet ned 11. april 2016]
- Royaume du Maroc (u.å.c). *La Carte Nationale d'Identité Electronique*. Rabat: Royaume du Maroc. Tilgjengelig fra <http://www.cnie.ma/Pages/Accueil.aspx> [lastet ned 4. mars 2016]
- UNICEF (2015). *Analyse de Situation des Enfants au Maroc*. Amsterdam, Brussel & Stockholm: UNICEF. Tilgjengelig via <http://www.refworld.org/docid/566e67d74.html> [lastet ned 11. april 2016]
- [Utlendingsloven] (2003). *Loi n° 02-03 relative à l'entrée et du séjour des étrangers au Royaume du Maroc*. Tilgjengelig via http://www.gadem-asso.org/IMG/pdf/Loi_02-03.pdf [lastet ned 7. april 2016]

Muntlige kilder

- Adoul (notarius publicus). Møte i Rabat november 2015.
- Anti-korrupsjonsorganisasjon. Møte i Nador november 2015.
- Folkeregisteret i Mohammedia (Marokko). Møte i Mohammedia november 2015.
- Folkeregisteret i Nador (Marokko). Møte i Nador november 2015.
- IOM, dvs. International Organization for Migration. Møte i Rabat mai 2013.
- Konsulær kilde a. Møte i Rabat november 2015.
- Konsulær kilde b. Møte i Rabat november 2015.
- Konsulær kilde c. Møte i Rabat november 2015.
- Konsulær kilde d. E-poster 19. november 2013, 9. desember 2014, 9. juni 2015, 1. oktober 2015, 9. oktober 2015 og 4. mai 2016.
- Marokkos ambassade i Oslo. Møte i Oslo desember 2013.
- Marokkos ambassade i Oslo. Telefonsamtaler 5. oktober 2012, 5. desember 2014 og 19. oktober 2015.
- Transparency Maroc. Møte i Rabat mai 2013.
- UNICEF. Møte i Rabat november 2015.